

Problémy pro 27. ročník TMF 2014

(překlad zveřejněn ČV TMF 11. září 2013)

*Když házíš oblázky do vody, pozoruj kruhy;
jinak bude házení oblázků mařením času*
Kozma Prutkov (fiktivní ruský spisovatel)

1. Vynalezněte sami

Je známo, že některé elektrické obvody vykazují chaotické chování. Sestrojte jednoduchý obvod s touto vlastností a zkoumejte jeho chování.

2. Hologram

Tvrdí se, že hologram může být vytvořen ručně poškrábáním kusu plastu. Vytvořte takový „hologram“ s písmeny „IYPT“ a prozkoumejte, jak funguje.

3. Zkroucený provaz

Držte provaz a jeden jeho konec krouťte. V určitém okamžiku provaz vytvoří šroubovici nebo smyčku. Zkoumejte a vysvětlete úkaz.

4. Zvuk koulí

Když jsou dvě tvrdé ocelové koule nebo něco podobného jemně přivedeny do vzájemného kontaktu, ozve se neobvyklý „cvrlikavý“ zvuk. Zkoumejte a vysvětlete původ a charakter tohoto zvuku.

5. Obruč se zátěží

Připevněte malou zátěž dovnitř obruče a uveďte obruč do pohybu počátečním postrčením. Zkoumejte pohyb obruče.

6. Bublínkový krystal

Velké množství velmi malých podobných vzduchových bublinek plave na povrchu mýdlové kapaliny. Bublínky se uspořádají do pravidelného vzoru podobného krystalové mřížce. Navrhněte metodu pro získání bublinek stejné velikosti a zkoumejte vytváření takového bublínkového krystalu.

7. Hrncem v hrnci jako lednička

Lednička tvořená hrncem v hrnci je zařízení, které udržuje jídlo studené využitím principu chlazení vypařováním. Sestává z hrnce umístěného uvnitř většího hrnce, přičemž prostor mezi nimi je vyplněn vlhkým pórovitým materiálem, např. pískem. Jak můžeme dosáhnout nejlepšího chladicího efektu?

8. Mražení kapek

Umístěte vodní kapku na desku ochlazenou na cca $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$. Při ochlazování se tvar kapky může stát kuželovitým s ostrým vrcholem. Prozkoumejte tento jev.

9. Vodní bomby

Někteří studenti jsou neúspěšní při soubojích s vodními balonky, protože jimi házené balonky se odrážejí, aniž prasknou. Zkoumejte pohyb, deformaci a odraz balonku naplněného kapalinou. Za jakých podmínek balonek praskne?

10. Koeficient difuze

Pozorujte mikroskopem Brownův pohyb částice o velikosti řádově mikrometr. Prozkoumejte, jak koeficient difuze závisí na velikosti a tvaru částice.

11. Svíčka jako elektrárna

Navrhněte zařízení, které mění teplo plamene svíčky na elektrickou energii. Zkoumejte, jak různé aspekty zařízení ovlivní jeho účinnost.

12. Chladný balón

Když vzduch uniká z nafouknutého gumového balónu, stává se jeho povrch na dotyk chladnější. Prozkoumejte parametry, které ovlivňují ochlazování. Jaká je teplota různých částí balónu jako funkce příslušných parametrů?

13. Rotující sedlo

Míč je umístěn doprostřed rotujícího sedla. Zkoumejte jeho dynamiku a vysvětlete, za jakých podmínek míč ze sedla nespadne.

14. Gumičkový pohon

Energie uložená ve zkroucené gumové pásece může být užita např. k pohonu modelu letadla. Zkoumejte vlastnosti tohoto zdroje energie a zjistěte, jak se jeho výkon mění s časem.

15. Olejové hvězdy

Jestliže tlustá vrstva viskózní kapaliny (např. silikonového oleje) vertikálně vibruje v kruhové nádobě, mohou být pozorovány symetrické stojaté vlny. Kolik os symetrie mají tyto vlnové obrazce? Prozkoumejte a vysvětlete tvar a chování obrazců.

16. Magnetické brzdy

Když padá silný magnet neferomagnetickou kovovou trubicí, působí na něj brzdící síla. Prozkoumejte tento jev.

17. Čokoládová hystereze

Čokoláda při pokojové teplotě vypadá jako tuhý materiál, ale taje, když je ohřata na přibližně tělesnou teplotu. Když je znovu ochlazena, často zůstává roztavená i při pokojové teplotě. Prozkoumejte teplotní rozsah, v němž čokoláda může být jak v roztaveném tak v „pevném“ stavu, a jeho závislost na příslušných parametrech.

